

Stanovisko odboru ochrany ovzduší

k často kladeným dotazům k povinnosti provozovatele sledovat a zaznamenávat provozní parametr

Jak zjistím, zda se na mě vztahuje nová povinnost sledovat a zaznamenávat provozní parametr?

Tato povinnost se týká stacionárních zdrojů uvedených v příloze č. 2 k zákonu č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon“), u kterých tak stanoví prováděcí právní předpis. Tímto prováděcím předpisem je vyhláška č. 415/2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „vyhláška č. 415/2012 Sb.“). Pro vznik této povinnosti musí být dle přílohy č. 19 vyhlášky č. 415/2012 Sb. kumulativně splněny tyto podmínky:

1. Jedná se o stacionární zdroj uvedený v bodech 2, 3 nebo 4 přílohy č. 19.
2. Stacionární zdroj je vybaven technologií ke snižování emisí uvedenou v tabulce v bodě 5 přílohy č. 19.

Požadavek na kumulaci podmínek je zakotven v bodě č. 1 přílohy č. 19 následovně:

Nepřetržité sledování a zaznamenávání provozního parametru se vyžaduje u stacionárních zdrojů, jejichž kódy jsou uvedeny v bodě 2, 3 a 4 a které jsou současně vybaveny některou z technologií snižování emisí uvedenou v tabulce v bodě 5.

Tato povinnost se tedy vztahuje pouze na případy, kdy provozovatel najde v příloze č. 19 jak svůj stacionární zdroj, tak i technologii, kterou provozuje za účelem snižování emisí z tohoto stacionárního zdroje.

Jak je to v případě, kdy je stacionární zdroj uvedený v tabulce vybaven zde uvedenou technologií ke snižování emisí, ale prokazatelně neemituje žádné emise znečišťujících látek, které jsou v tabulce uvedené?

Odpověď na tuto otázku je obsažena v bodě 5 přílohy č. 19, který zní: *Seznam technologií ke snižování emisí a příslušných znečišťujících látek a provozních parametrů, které se u zařízení vybavených těmito technologiemi sledují a zaznamenávají. U stacionárních zdrojů, jejichž kódy jsou uvedeny v bodě 2, 3 a 4, které jsou vybaveny některou z následujících technologií ke snižování emisí, **musí být v případě povinnosti periodického jednorázového měření uvedených znečišťujících látek současně stanovena povinnost sledování a nepřetržitého zaznamenávání stanoveného provozního parametru, který udává následující tabulka.***

Z toho vyplývá, že pro znečišťující látku, která nespadá mezi látky zde uvedené nebo do některé z jejich skupin (není součástí VOC, TZL apod.), povinnost sledovat a zaznamenávat provozní

parametr nevzniká. Zde uvedené znečišťující látky a jejich skupiny je třeba chápat v kontextu § 6 odst. 4 zákona, který stanoví, že nepřetržité sledování a záznam provozního parametru se provádí v případech, kdy provozovatel zjišťuje úroveň znečišťování pravidelným jednorázovým měřením emisí. Příloha č. 19 pak dle bodu č. 5 stanovuje, jakých znečišťujících látek, které jsou jednorázově na stacionárním zdroji měřeny, se povinnost nepřetržitého sledování a záznamu provozního parametru týká. Pakliže povinnost periodického jednorázového měření emisí některé z těchto látek není stanovena (ať už jako skupina nebo jednotlivě), nemůže podle § 6 odst. 4 zákona vzniknout ani povinnost nepřetržitého sledování a záznamu provozního parametru. Naopak u látky, která je součástí některé ze zde uvedených skupin (např. formaldehyd, který je bezesporu součástí VOC, tedy jedná se o těkavou organickou látku), tato povinnost vzniká.

V případě stacionárního zdroje, který je uveden v příloze č. 19, je vybaven technologií ke snižování emisí uvedenou v tabulce, ale má povinnost pravidelně měřit emise znečišťující látky, která je uvedena na jiném místě v tabulce (např. atypická technologická řešení některých lakoven, kde jsou emise VOC snižovány tkaninovým filtrem proti úletu kapének), pak není považován za stacionární zdroj, kterému vzniká povinnost nepřetržitě sledovat a zaznamenávat provozní parametr.

Jak je to s náběhem povinnosti nepřetržitého sledování a záznamu provozního parametru po 1. 3. 2025?

Povinnost zaznamenávání a sledování provozního parametru je zakotvena v § 6 odst. 4 zákona, nicméně jakožto povinnost provozovatele je upravena v § 17 odst. 3 písm. k) zákona, od kterého se také odvíjí odpověď na otázku, od jakého data musí provozovatel tuto povinnost plnit. Toto ustanovení stanovuje, že provozovatel stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2 k zákonu má povinnost *zajistit a řádně provozovat technické prostředky pro nepřetržité sledování a zaznamenávání provozního parametru podle § 6 odst. 4, je-li sledování a zaznamenávání provozního parametru stanoveno v povolení provozu; údaje zaznamenané při nepřetržitém sledování provozního parametru je povinen uchovávat po dobu alespoň 6 let v místě provozu stacionárního zdroje tak, aby byly k dispozici pro kontrolu.*

Plnění této povinnosti je podmíněno tím, že jsou sledování a záznam provozního parametru zakotveny v povolení provozu, jak vyžaduje § 12 odst. 4 písm. b) zákona. Toto vyplývá i z důvodové zprávy ke změnovému zákonu č. 42/2025 Sb., kde je k otázce účinnosti uvedeno následující: *Zahrnutí této povinnosti do jednotlivých povolení provozu bude probíhat v rámci obecného procesu změn povolení provozu, který bude probíhat i s ohledem na další změny obsažené v novele, nenavrhuje se tedy odklad účinnosti, neboť nová povinnost bude platit pro daného provozovatele až v okamžiku, kdy bude tato povinnost součástí pravomocného povolení provozu.* Důvodem je zejména skutečnost, že v povolení provozu je nezbytné specifikovat, jaký provozní parametr má provozovatel na daném stacionárním zdroji nepřetržitě sledovat a zaznamenávat. Ustanovení § 6 odst. 4 dále stanovuje, že *pokud není možné takový provozní parametr stanovit, krajský úřad namísto toho stanoví technickou podmínku provozu podle § 12 odst. 4 písm. e), která zajistí obdobnou kontrolu správné funkce technologie ke snižování emisí nebo opatření ke snížení emisí jako provozní parametr.*

Podle přechodného ustanovení zákona č. 42/2025 Sb., Čl. II, bod 5 *provozovatel stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2 k zákonu č. 201/2012 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, jehož povolení provozu nesplňuje požadavky na obsah povolení provozu podle zákona č. 201/2012 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, musí*

požádat o změnu povolení provozu do 2 let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Do dne, kdy bude o jeho žádosti pravomocně rozhodnuto, platí povolení provozu podle zákona č. 201/2012 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že povinnost sledování a záznamu provozního parametru vzniká až tehdy, je-li zakotvena v povolení provozu, k čemuž je určena lhůta do 1. 3. 2027 pro podání příslušné žádosti, a to od lhůty stanovené v povolení provozu. V příslušné změně povolení provozu pak může být i vhodné stanovit přiměřenou a odůvodněnou lhůtu pro uvedení zařízení ke sledování a k záznamu provozního parametru do provozu.

Je nezbytné uvádět provozní parametr v nejbližší žádosti o změnu povolení provozu během lhůty podle příslušného přechodného ustanovení?

Nikoliv. Podle přechodného ustanovení Čl. II bod 5 zákona č. 42/2025 Sb. *provozovatel stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2 k zákonu č. 201/2012 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, jehož povolení provozu nesplňuje požadavky na obsah povolení provozu podle zákona č. 201/2012 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, musí požádat o změnu povolení provozu do 2 let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Z tohoto ustanovení nijak nevyplývá, že je-li podána žádost o změnu povolení provozu, jejímž důvodem a smyslem není uvedení povolení provozu do souladu s požadavky zákona ve smyslu citovaného přechodného ustanovení, ale například změna v technologii, musí být v této žádosti již provozní parametr obsažen.*

Kde jsou stanoveny okrajové (limitní) hodnoty provozních parametrů?

Hodnoty provozních parametrů, které indikují závadu nebo nutnost údržby, nejsou legislativně přímo stanoveny. Součástí povolení provozu má být podle § 12 odst. 4 písm. b) *způsob a podmínky nepřetržitého sledování a zaznamenávání provozního parametru podle § 6 odst. 4.* Mělo by se jednat o hodnoty, které jsou stanoveny nebo doporučeny výrobcem nebo dodavatelem technologie ke snižování emisí, která je součástí stacionárního zdroje. Současně by mělo jít o hodnoty, které zajišťují správnou funkci této technologie na požadované úrovni. V dané souvislosti je relevantní povinnost provozovatele podle § 17 odst. 1 písm. a) zákona dodržovat pokyny výrobce nebo dodavatele technologie (včetně dodržení technologických parametrů zařízení ke snižování emisí). Povinností dodržování pokynů výrobce se v těchto případech rozumí též provedení údržby při překročení určitých hodnot provozních parametrů. Jejich sledování a záznam je spojen s vymahatelností této povinnosti.

V legislativě je toto dále upraveno ve vyhlášce č. 415/2012 Sb. v bodě č. 3 přílohy č. 13, v níž jsou stanoveny obsahové náležitosti odborného posudku: *Sledování provozního parametru podle § 6 odst. 4 zákona, místo a způsob jeho měření, včetně návrhu způsobu a frekvence kalibrace měřidla (v souladu s příslušnými technickými normami, jsou-li k dispozici) a popis způsobu nepřetržitého zaznamenávání naměřených hodnot.* Dále je zde uvedeno: *Návrh hodnot provozních parametrů, při kterých je zajištěno plnění specifických emisních limitů.*

V příloze č. 12 této vyhlášky, specifikující náležitosti provozního řádu, je v bodě č. 8 stanoveno: *Podrobnosti sledování a nepřetržitého záznamu provozního parametru podle § 6 odst. 4 zákona (...), včetně okrajových hodnot signalizujících nutnost údržby nebo závady a poruchy.*

Tyto hodnoty budou odlišné pro každý typ odlučovače, pro každou konkrétní jeho velikost, použitý materiál, ale i pro parametry odsávané a čištěné vzdušiny, a tedy i pro konkrétní technologii. Jako příklad rozmanitosti lze uvést látkové filtry.

Vyhláška č. 415/2012 Sb. v příloze č. 19 předepisuje u látkových filtrů sledování tlakové ztráty. Důvodem je skutečnost, že tlaková ztráta je nejčastěji využívaným parametrem definujícím účinnost látkového filtru a současně je snadno sledovatelná s relativně nízkými náklady. Sledování tlakové ztráty je ostatně uváděno v pokynech výrobců. Velmi se však liší její hodnoty pro jednotlivé filtry a způsoby jejich použití. Hodnoty tlakových ztrát začínají cca na hodnotě 50 Pa počáteční tlakové ztráty a 250 Pa koncové tlakové ztráty u filtrů filtrační třídy 4G určených pro vzduchotechniku a mohou dosahovat i hodnot 300 Pa počáteční tlakové ztráty a 1500 Pa i více koncové tlakové ztráty u větších průmyslových filtrů. Provozní řád tedy v takovém případě musí indikovat jak počáteční tlakovou ztrátu, která odpovídá novému filtru, tak i koncovou ztrátu, která znamená nutnost údržby nebo výměny. U filtrů vybavených oklepem pomocí tlakové vlny či jinou metodou oklepu musí být určena i maximální přípustná tlaková ztráta filtru po provedení oklepu, pokud se liší od tlakové ztráty koncové. Vždy záleží na pokynech výrobce a dodavatele technologie, které se mohou lišit u každého systému filtrace.

Jak často musí být provozní parametry zaznamenávány?

Odpověď na tuto otázku je obdobná jako u předchozí otázky k okrajovým hodnotám provozních parametrů. Velmi záleží na použité technologii.

Součástí povolení provozu má být podle § 12 odst. 4 písm. b) *způsob a podmínky nepřetržitého sledování a zaznamenávání provozního parametru podle § 6 odst. 4*. Vyhláška č. 415/2012 Sb. v příloze č. 13 („Obsahové náležitosti odborného posudku“) v bodě č. 3 dále stanovuje: *Sledování provozního parametru podle § 6 odst. 4 zákona, místo a způsob jeho měření, včetně návrhu způsobu a frekvence kalibrace měřidla (v souladu s příslušnými technickými normami, jsou-li k dispozici) a popis způsobu nepřetržitého zaznamenávání naměřených hodnot.*

V příloze č. 12 této vyhlášky („Náležitosti provozního řádu“) je v bodě č. 8 stanoveno: *Podrobnosti sledování a nepřetržitého záznamu provozního parametru podle § 6 odst. 4 zákona (...).*

Je tedy zřejmé, že v povolení provozu, potažmo v provozním řádu musí být stanoveny i podmínky, resp. podrobnosti zaznamenávání naměřených hodnot provozního parametru, tedy i frekvence záznamu. Smyslem nepřetržitého sledování provozního parametru je poskytnout nepřetržitou informaci o funkci technologií ke snižování emisí. V tomto ohledu se tedy velmi podobá kontinuálnímu měření emisí. Analogicky ke kontinuálnímu měření emisí lze proto obecně doporučit ukládání hodnot v intervalu jedné minuty. Kratší frekvence záznamu bude mít zvýšený význam zejména u odlučovačů, kde mají závady okamžitý dopad a jejich důsledkem bývá nefunkčnost systému (typicky např. dopalovací jednotky).

Jak postupovat v případě, že pro danou technologii se provozní parametry z vyhlášky nehodí, a naopak je vhodné použít jiný provozní parametr?

Tuto situaci řeší vyhláška č. 415/2012 Sb. v příloze č. 19 v bodě 5: *V případě níže uvedených zařízení ke snižování emisí, jejichž řádný provoz a údržbu zajistí sledování a záznam jiného*

provozního parametru, než který je uveden v tabulce, může krajský úřad v souladu s § 12 odst. 4 písm. b) a § 6 odst. 4 zákona určit jiný provozní parametr.

V odůvodněných případech je tedy možné zvolit jiný provozní parametr, ale pouze tehdy, zajistí-li takový parametr řádný provoz a údržbu technologie ke snižování emisí, resp. je-li provozní parametr určený tabulkou pro dané konstrukční či technologické řešení nevhodný.

Jak postupovat v případě, že sledování provozního parametru není technicky možné?

Tuto situaci řeší § 6 odst. 4 zákona: *Pokud není možné takový provozní parametr stanovit, krajský úřad namísto toho stanoví technickou podmínku provozu podle § 12 odst. 4 písm. e), která zajistí obdobnou kontrolu správné funkce technologie ke snižování emisí nebo opatření ke snížení emisí jako provozní parametr.* Na tuto výjimku navazuje příslušná část přílohy č. 13, bod. 3. a zejména pak i povinná součást provozního řádu, příloha č. 12, bod 8.: *...případně podrobnosti realizace technické podmínky provozu, která toto sledování nahrazuje...*

Současně je při volbě této technické podmínky nezbytné vycházet z textace § 6 odst. 4 zákona, který požaduje, aby byla zachována stejná úroveň ochrany ovzduší jako v případě, že by byl použit provozní parametr. Konkrétně se jedná o pasáž: *...která zajistí obdobnou kontrolu správné funkce technologie ke snižování emisí nebo opatření ke snížení emisí jako provozní parametr.*

Jak pohlížet na požadavek na sledování stechiometrie (lambda) u spalovacích motorů, jedná se o technologii ke snižování emisí? Jak přistupovat k motorům, které lambda sondu nemají?

Sledování přebytku kyslíku ve spalinách je považováno za primární opatření ke snižování emisí, které řízením spalování zajišťuje optimální chod motoru a jeho nízké emise. Na rozdíl od jiných technologií, u nichž je vyžadováno nepřetržité sledování provozního parametru, plní lambda sonda současně funkci technologie ke snižování emisí i funkci senzoru, který tuto technologii nepřetržitě sleduje. Z toho vyplývá, že není-li motor z výroby vybaven lambda sondou, nevzniká požadavek na jeho dodatečné dovybavení. Výstup lambda sondy je zpravidla zpracováván a přenášen použitou datovou sběrnici (např. CAN, často s využitím standardu SAE J1939).

V Praze dne 19. března 2026

Ing. Kurt Dědič

ředitel odboru ochrany ovzduší